

Шевченко Л. С., д.е.н., професор,
*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

ПОПИТ НА ВИЩУ ОСВІТУ В УКРАЇНІ: ЧИ БУДУТЬ ВІДМИРАТИ ПРОФЕСІЇ ЕКОНОМІСТА, МЕНЕДЖЕРА ТА ЮРИСТА?

Фахівці Державної служби статистики України стверджують, що в найближчі п'ять років такі професії як продавець, менеджер, економіст, юрист і ряд інших застарілих професій будуть відмирати. При цьому всі нові, інноваційні професії будуть користуватися найбільшим попитом [1]. Здавалося б, на це мали зреагувати абітурієнти й заклади вищої освіти. Однак у п'ятірці найбільш популярних в абітурієнтів спеціальностей у 2018 р. – «Право» і «Менеджмент». Чому так?

По-перше, ми маємо зовсім інші оцінки ринку праці від приватних кадрових агентств та аналітичних служб: до п'ятірки топових професій в Україні входять як раз юристи, бухгалтери і менеджери. Причому профіль останніх доволі широкий: приватний сектор потребує менеджерів із персоналу, з продажу, з реклами, ризик-менеджерів. Попит на ці професії не падає, проте вимоги при працевлаштуванні постійно зростають. Сучасним організаціям необхідні працівники, які готові багато працювати, постійно вдосконалювати свої навички, бути мобільними, вільно володіти іноземними мовами та сучасними технологіями. Про це ж свідчать і дані країн із розвиненими економіками: до топ-20 найбільш оплачуваних професій США у 2017 р. увійшли: маркетинговий менеджер, юрист, фінансовий менеджер, менеджер із продаж, менеджер з операційного бізнесу. Так, вони поступаються представникам медичної професії, але свої позиції не втрачають [2]. Не менш цікаво й те, що ще в 2009 р. кількість директорів-юристів в американських компаніях становила 43%.

По-друге, в Україні зростає запит на заняття підприємництвом. За даними опитування, проведеного соціологічною групою «Рейтинг» 2-9 червня 2018 р. (вибірка репрезентативна, охоплено 2 тис. респондентів віком від 18 років і старше), за останні п'ять років кількість бажаючих мати власну справу зросла більш ніж у півтора рази. А серед опитаних їх майже половина. 22% тих, хто бажав би займатися підприємництвом, мають значні шанси у відкритті бізнесу найближчим часом, причому таких набагато більше серед осіб із вищою освітою. Найбільше ж тих, хто хотів би стати підприємцем, серед молодих опитаних: майже три чверті виявляють готовність займатися власним бізнесом [3]. Але для цього молоді потрібна відповідна економічна, управлінська та юридична освіта.

По-третє, висновки щодо стану ринку праці та попиту на вищу освіту не можуть робитися тільки на основі поточних даних, за принципом «тут і зараз». Україна повинна мати професійно підготовлений, методологічно обґрунтований прогноз ринку праці. В його основі мають бути Форсайт-дослідження технологічного та економічного розвитку країни, з виокремленням тих технологічних укладів і галузей, які дадуть інноваційний поштовх розвитку всієї економіки, будуть формувати зміст вищої освіти майбутнього.

Ми живемо: а) в інформаційному суспільстві. Кожні два роки кількість інформації у світі подвоюється. А це означає, що випускник університету повинен уміти працювати з big data. І попит на таких фахівців слід прогнозувати; б) у глобальному суспільстві, сповненому ризиків. Тому прогнозується зростання потреби в економістах-аналітиках, бізнес-консультантах, трендотчерах / форсайтерах, які зможуть відслідковувати нові довгострокові тенденції у світовій економіці, фінансах, окремих індустріях, громадському житті та політиці, будувати прогнози на тривалу перспективу та розробляти стратегії розвитку бізнес-організацій; в) у суспільстві, яке дедалі більше стає цифровим. Уже зараз є попит на мережевих юристів та віртуальних адвокатів, менеджерів краудфандингових і краудінвестингових платформ; г) в умовах реформування господарської системи. Розпочата в Україні медична

реформа, скажімо, вимагає перебудови управління медичною галуззю в цілому та кожним окремим медичним закладом. А це попит на фахівців зі знанням економічної специфіки галузі та медичного права.

Слід урахувати й те, що ринкова економіка розвивається циклічно: на зміну рецесії приходить піднесення. Прийнято розрізняти: «великі хвилі» (цикли) Н. Д. Кондратьєва, в основі яких лежать радикальні інноваційні перетворення; середні цикли, які найбільше стосуються промисловості та будівництва; короткі цикли, що поширюються на сферу торгівлі та фінансовий сектор економіки. Для прогнозування зайнятості, попиту на працю, відповідно попиту на підготовку фахівців навчальними закладами різних рівнів потрібні кон'юнктурні дослідження. Фактично йдеться про запровадження циклічного регулювання економіки, ринків праці (зайнятості і безробіття) та ринків освітніх послуг. Якщо в короткі періоди ми ще можемо ставити питання про необхідність зменшення підготовки одних фахівців та збільшення інших, то для довгих періодів потрібно прогнозувати зміни у професійній структурі зайнятості та компетентностях, якими повинні будуть володіти працівники майбутнього.

На мій погляд, професії економіста, менеджера чи юриста не можуть бути застарілими в принципі. Застарівати можуть освітні програми, навчальні плани та методики підготовки фахівців в університетах. До них слід висувати підвищені вимоги, вони повинні бути інноваційними, динамічними, крос-функціональними (давати знання відразу з кількох професійних областей). Саме так, на міждисциплінарній основі, формуються освітні програми у провідних університетах світу. Наприклад, прибічники підготовки економістів і юристів за програмою *Law & Economics* визнають право одним із найвпливовіших інститутів економічної діяльності, але водночас намагаються показати можливості економічної теорії в аналізі правової реальності, виявленні суперечностей конкретних норм права та можливостей їх корекції, обґрунтуванні напрямів реформування правовідносин.

У США, Франції та країнах Скандинавії ведуться дослідження в руслі концепції *Law & Management*. Йдеться про систему управлінських відносин і дій, які базуються на знанні та дотриманні управителями норм права, регламентуються чинним законодавством, а в середині організації – посадовими інструкціями з чітким визначенням та оптимальним розподілом прав та обов'язків менеджерів. Орієнтуватися на дотримання законодавства мають усі напрями функціонального менеджменту і весь цикл управління – процеси планування, організування, мотивування персоналу й контролю. Це означає, що сучасним бізнес-організаціям надалі будуть потрібні або менеджери зі знаннями права, або юристи зі знаннями менеджменту, або бізнес-консультанти, які розуміються одночасно і на праві, і на менеджменті. Відповідні корективи має зробити й система вищої освіти.

University of Oxford (Велика Британія) пропонує магістерську програму *Economics & Management*. Знання з економіки забезпечують широке розуміння економічної діяльності організації. Менеджмент, у свою чергу, аналізує

характер та реалізує цілі її функціонування. Студентам радять також вивчення програм *History and Economics* або *Philosophy, Politics and Economics*.

У США, Канаді, Великій Британії, Нідерландах, Данії, Австралії та інших розвинених країнах підвищеним попитом користується освітня програма *Business Economics*. Вона об'єднує теоретичний аналіз економіки з практичними аспектами підприємництва, дає можливість усвідомити перспективи бізнесу, прийняти ефективне бізнес-рішення. За оцінками Бюро статистики праці США, попит на бізнес-економістів за 2012–2022 рр. зросте приблизно на 14%.

Дискусію щодо майбутнього професій економіста, менеджера та юриста можна продовжити. Зрозуміло одне: актуальності вони не втрачають і відмирати, точно, не будуть.

Література:

1. Кравченко С. Продавець, менеджер, економіст: які ще професії незабаром відіміруть? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://expres.ua/news/2018/01/14/280445-prodavec-menedzher-ekonomist-profesiyi-nezabarom-vidimrut>.
2. Топ-20 найбільш високооплачуваних професій у США у 2017 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vgolos.com.ua/news/top20_naybilsh_vysokooplachuvanyh_profesiy_u_ssha_v_2017_rotsi_245983.html.
3. Запит на підприємництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/zapros_na_predprinimatelstvo.html.

BALTIC RESEARCH INSTITUTE
OF TRANSFORMATION ECONOMIC AREA

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
«**FROM THE BALTIC TO THE BLACK SEA:
THE FORMATION OF MODERN ECONOMIC AREA**»

August 24th, 2018

Proceedings of the Conference

Riga
2018

Organising Committee

Meelis Kitsing	Associate Professor, Dr. of Economics, Head of Centre for Free Economic Thought, Baltic Research Institute of Transformation Economic Area, Riga, Latvia;
Bernd Süßmuth	Professor, Dr. of Economics, Head of Institute of Empirical Economic Research;
Andrzej Pawlik	dr. hab., Professor Head of the Institute for Entrepreneurship and Innovation, State University of Jan Kochanowski, Poland;
Bogoyavlenska Yuliya	Ph.D, Assistant Professor in Economy, Head of Department of Personnel Management and Labour Economics, Zhytomyr State Technological University, Ukraine;
Ekaterine Natsvlshvili	Associate Professor, Dr. of Economics, Faculty of Business, Consultant of VET Project, National Center of Educational Quality Enhancement, Sulkhani-Shabua Orbeliani Teaching University, Tbilisi, Georgia;
Galina Ulian	Professor, Dr. of Economics, Dean of Faculty of Economic Sciences, State University of Moldova;
Jan Žukovskis	Associate Prof., Dr. of Economics, Head of Business and Rural Development Management Institute, Aleksandras Stulginskis University, Kaunas, Lithuania;
Olga Chwiej	Associate Professor, Dr. of Economics, freelancer scientist, Poland;
Shaposhnykov Kostyantyn	Professor, Dr. of Economics, Head of Black Sea Research Institute of Economy and Innovation, Ukraine;
Yuliana Dragalin	Ph.D., Dr. of Economics, As. Professor, Dean of Faculty of Economic Sciences, Free International University, Moldova.

International Scientific Conference From the Baltic to the Black Sea: the Formation of Modern Economic Area: Conference Proceedings, August 24th, 2018. Riga, Latvia: Baltija Publishing. 132 pages.

Іванишин В. В., Печенюк А. П. ОРГАНІЗАЦІЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У СІЛЬСЬКОМУ ТУРИЗМІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	63
---	----

ENVIRONMENTAL ECONOMICS AND CURRENT ENVIRONMENTAL ISSUES

Лісова Н. О. РОЛЬ РОСЛИННОГО ПОКРИВУ ЯК АВТОТРОФНОГО Й СЕРЕДОВИЩОТВІРНОГО КОМПОНЕНТА ПРИРОДНИХ ЕКОСИСТЕМ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЙОГО ЗБЕРЕЖЕННЯ	66
--	----

Razovskiyy Yu. V., Suhina O. M. METHODS OF OPTIMIZATION OF STRATEGY OF USE OF THE FUEL AND ENERGY CAPITAL	68
--	----

DEMOGRAPHIC, SOCIAL ECONOMICS AND POLITICS IN A GLOBALIZED MARKET WORK

Березіна С. Б. ВЗАЄМОУМОВЛЕНІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ І ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ...	72
--	----

Дідківська О. Г. ОСВІТНЯ МІГРАЦІЯ МОЛОДІ УКРАЇНИ.....	74
---	----

Наумова М. А. АНАЛІЗ ДЕЯКИХ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК НЕФОРМАЛЬНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ	77
--	----

Реньов Є. В. СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ КОНСТИТУЦІЙНОЇ АКсіОЛОГІЇ.....	80
---	----

Ryndzak O. T. PUBLIC MIGRATION POLICY OF UKRAINE: THE CHALLENGES OF LABOR MARKET GLOBALIZATION	82
---	----

Filipchuk V. R. PRINCIPLES AND IMPERATIVES OF SYSTEM OF SOCIAL PROTECTION OF POPULATION.....	85
---	----

Шевченко Л. С. ПОПИТ НА ВИЩУ ОСВІТУ В УКРАЇНІ: ЧИ БУДУТЬ ВІДМИРАТИ ПРОФЕСІЇ ЕКОНОМІСТА, МЕНЕДЖЕРА ТА ЮРИСТА?	87
---	----

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT: NATIONAL CHARACTERISTICS AND GLOBAL TRENDS

Лещенко К. П. СУТНІСТЬ І КЛАСИФІКАЦІЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА.....	91
---	----